

בבא קמא ל"א

משנה

שני קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה, ונתקל הראשון ונפל, ונתקל השני בראשון, הראשון חייב בנזקי השני.

גמרא

ר"י אמר שהמשנה אפ' כחכמים שא' שנתקל הוא אנוס שהיה חו לעמוד ולא עמד הראשון, אלא אפילו כחכמים שאומרים שנתקל הוא אנוס, משום מדובר כשהיה לו אפשרות לעמוד ושהה אחרי הנפילה ומודים שחייב כיון שלא עמד. רב נחמן בר יצחק אמר, הטעם שגם לחכמים חייב זה לא רק אם היה לו אפשרות לעמוד, אלא גם אם יכל להזהיר ולא הזהיר הוא חייב, שהוא היה צריך להזהיר את השני שלא יתקל בו. ורבי יוחנן אומר שכיון שלא היה לו זמן לעמוד, אינו חייב משום שלא הזהיר, מפני שהוא לא הזהיר את השני מפני שהיה טרוד.

נשברה חבית בקורה חייב ואם עמד בעל קורה חייב כשעמד לפוש פטור. ואם עמד, בעל קורה חייב. ולכאורה מדובר כשעמד לכתף את הקורה כדרך שכל האנשים עומדים ברשות הרבים כדי לסדר את המשאות על כתפיהם. והמשנה אומרת שהוא חייב מפני שהיה צריך להזהיר את בעל החבית, כרב נחמן בר יצחק⁵⁰⁰? עונה הגמרא, המשנה מדברת כשעמד לנוח, ורשות הרבים אינה עומדת לכך שיעמדו בה לנוח, וכיון שהוא משונה הוא חייב. שואלת הגמרא, אם הוא חייב רק כשעמד לפוש אבל לא כשעמד לכתף מדוע הסיפא של המשנה אומרת, ואם אמר לו לבעל חבית עמוד פטור. המשנה יכולה לחלק במקרה של הרישא עצמו, במה דברים אמורים כשעמד לפוש, אבל עמד לכתף פטור? עונה הגמרא, המשנה משמיעה לנו שבעל הקורה פטור אפילו שהוא עמד לפוש, כיון שהוא הזהיר את בעל החבית לעמוד.

הקדרין שהלכו זא"ז ראשון חייב בנזקי שני שני בשלישי ואם מחמת הראשון ראשון חייב שהיו מהלכין זה אחר זה, נתקל הראשון ונפל, ונתקל השני בראשון, והשלישי בשני. ראשון חייב בנזקי שני, ושני חייב בנזקי שלישי. ואם מחמת ראשון נפל, ראשון חייב בנזקי כולן. ואם הזהירו זה את זה, פטורין. ולכאורה מדובר כשלא היה להם זמן לעמוד? עונה הגמרא, שהמשנה מחייבת כשהיה להם זמן לעמוד, אבל אם לא היתה להם שהות לעמוד פטורים. וקשה שהמשנה תחלק כשלא הזהירו זה את זה, אם לא היה להם זמן לעמוד פטורים? עונה הגמרא, המשנה מחדשת שכשהזהירו זה את זה פטורים, גם אם היה להם זמן לעמוד.

500 אפילו שהיה טרוד כשעמד לכתף את הקורה הוא היה צריך להזהיר את השני שהוא עומד. ואין לומר שהוא חייב מפני שלא היה צריך לעמוד כשלא לרוחב הדרך. מפני שהדרך היא לכתף גם בצורה כזו. אבל לא קשה אפ' כשלא יפטר משום שבעל החבית צריך להעלות זאת בדעתו. כיון שלפעמים מכתפים ולא מניחים לרוחב כשלא היו צריכים להזהר. וצריך לומר שניכר אם עומד לפוש או עומד לכתף. תוס'.

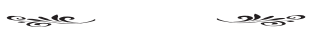
רבא אמר הראשון חייב בין בנזק גופו ובין בנזקי ממונו והשני רק על גופו
 רבא אמר, הראשון חייב בין כשהשני הוזק על ידי מגופו של הראשון, הראשון חייב מדין אדם המזיק גם על גופו של השני, וגם על הכלים של השני שניזקו. ובין כשהשני הוזק על ידי ממונו של הראשון, הראשון חייב מדין בור על גופו של השני⁵⁰¹. והשני חייב בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו, שכשהשלישי נתקל בגופו של השני חייב מדין אדם המזיק, ואם ממונו של השני הוזק לשלישי, פטור אפילו כשהוזק לגופו.

שואלת הגמרא, אם נתקל הוא פושע ומחייבים את הראשון על נזקי ממונו מדין בור, גם השני יתחייב בנזקי ממונו לגופו של השלישי מדין בור⁵⁰². ואם נתקל אינו פושע, אלא אנוס, הראשון יהיה פטור גם מנזקי גופו, וכל שכן מנזקי ממונו? עונה הגמרא, הראשון שנפל מעצמו הוא ודאי פושע, וחייב על נזקי גופו כאדם המזיק, ועל נזקי ממונו לגופו של השני⁵⁰³, מדין בור. אבל השני חייב בנזקי גופו לשלישי, מפני שהיה לו לעמוד ולא עמד. ופטור בנזקי ממונו אפילו אם היה יכול לעמוד ולא עמד, מפני שיאמר אני לא כריתי את הבור הזה⁵⁰⁴.

רב אדא בר אהבה אמר כולן הניזקין
 שואלת הגמרא ממה ששנינו, כולן חייבים על נזקי גופן ופטורים על נזקי ממונם. והגמרא הבינה, שכשממונו הוזק לאחרים, ועל זה אמרה כולם פטורים, אפילו כשממונם הוזק לגופו של חברו, ומכאן שנתקל אינו פושע⁵⁰⁵? עונה הגמרא, הבריייתא אומרת כולם חייבים רק כשהוזקו בגופם ולא כשהוזקו בממונם, חוץ מהראשון, שחייב גם בנזקי ממונו, הואיל והיה לו לעמוד. אבל השני אינו חייב מדין אדם המזיק אפילו אם היה לו לעמוד ולא עמד⁵⁰⁶. שואלת הגמרא, והרי הבריייתא אומרת 'כולם'? אמר רב אדא בר אהבה, הכוונה לכל הניזקים, פרט לראשון. שואלת הגמרא, אם הכוונה כולן חוץ מהראשון מדוע לא נאמר כל הניזקין?

אלא יש לומר, שרבא אמר ראשון חייב בין בנזקי גופו של השני ובין בנזקי ממונו של השני. בין על הנזק שגרם לגופו של השני ובין על הנזק שגרם לממונו. הראשון אינו פושע, ואינו חייב על ממונו שהוזק לשני, אלא על מה שגופו הוזק, אפילו לממונו של השני, מפני שהיה לו לעמוד ולא עמד. ושני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו ולא בנזקי ממונו. והשני חייב על הנזק שהוזק לגופו של השלישי, כיון שהיה לו לעמוד ולא עמד, ולא על הנזק שהוזק לממונו, משום שהוא חייב משום בור, משום שאינו פושע כל כך ולא עושים אותו לאדם המזיק אלא כבור, ולא מצינו שבור יהיה חייב על נזקי כלים.

501 שהרי בור פטור רק על מיתת אדם וחייב על נזקיו. אבל אינו חייב על כליו של השני שהוזקו שהרי בור פטור על הכלים. רש"י.
 502 כדן משליך תקלותיו ברשות הרבים. רש"י.
 503 וחכמים לא חולקים על ר"מ כמו שאמר אביי לעיל, שחולקים בשני דברים. והם מודים שנתקל הוא פושע אלא נחלקו במפקיר נזקיו, אבל נתקל מעצמו הוא פושע לד"ה. רש"י.
 504 ומפקיר נכסיו לאחר נפילת אונס פטור. רש"י.
 505 ומחייבים על נזקי גופו משום שהיה לו לעמוד ולא עמד. אבל לא משום בור מפני שלא עושים את אדם המזיק עצמו לבור. רש"י.
 506 מפני שאינו פושע כ"כ כמו הראשון ודי אם נעשה אותו כבור ופטור מכלים, ולא כאדם המזיק.

שואלת הגמרא, לפי שמואל שאמר שכל תקלה היא בור, מובן שהשני פטור על הנזק שגופו הזיק לכלים של השלישי. אבל לפי רב שאמר שכל תקלה היא בור רק אם הפקירה, אבל אם לא הפקירה חייב משום שור, קשה מדוע שלא יהיה חייב על הנזק לכלים של השלישי?⁵⁰⁷

אלא כרב אדא בר מניומי שא'אלא אומרת הגמרא⁵⁰⁸, שרב אדא בר מניומי הסביר את כשהוזקו כלים בכלים הברייתא שהבאנו לפני רבינא שמדובר כשהוזקו כלים בכלים. וגופו של הראשון וגופו של השני הם כמוזיקים וחייבים על הכל. ואפילו שמואל שאמר שדבר שלא הפקירו הוא בור, אמר זאת על ממונו, אבל גופו של האדם הוא אדם המזיק ולא בור אפילו כשלא הפקירו. וממונו של הראשון הוא לשמואל בור בין אם הפקירו ובין אם לא. ולרב אם לא הפקירו חייב בכל, ואם הפקירו הוא בור משום שנתקל מעצמו הוא פושע. וממונו של השני פטור אפילו על נזק לגופו של השלישי, משום שהוא נזק של דבר המופקר על ידי אונס. וגם אם לא הפקירו הוא כמו שורו שנעל בפניו, שהרי הוא אונס. והברייתא אומרת שכולם חייבים על נזקים שגופו מזיק מדין אדם המזיק. ופטורים על נזקי ממונם שהזיק לכלים של חבריהם. אפילו כשהכלים של הראשון הזיקו לכלים של השני, שהרי בור פטור מכלים⁵⁰⁹.

שנינו שאם מחמת הראשון נפלו ראשון חייב בנזקי כולם. שואלת הגמרא, כיצד הראשון גרם לנפילתם של כולם? אמר רב פפא, מדובר שהראשון פסק את הדרך עם המשא שעליו ומילא את רוחב הדרך כנבילה המושלכת. רב זביד אמר כשפסק את הדרך מקל של סומים שמוטל באלכסון לרוחב הדרך⁵¹⁰.

507 הרי לא שייך לומר שאדם הפקיר את גופו. רש"י.

508 לפי הרש"י התוס' והרא"ש לא גורסים לעולם כדאמר מעיקרא ודקשיא לך כולן חייבין. הגהות הגר"א.

509 אבל אם הזיק ממונם לגוף יש מהם שחייבים ויש מהם שפטורים. רש"י.

510 לרב זביד הראשון חייב בנזקי השלישי רק כשהוא פסק את הדרך באלכסון, והשני נתקל בראש המקל והשני נתקל בקצהו השני ולא ראה את הראשון שנפל. אבל כשפסק את הדרך לרוחב כשלד הראשון אינו חייב בנזקי השלישי משום שהוא היה צריך לראות שהשני נפל ולהזהר. תוס'.

